Опитувальник PEN (Ганс і Сібілла Айзенк)

Найбільш популярний опитувальник EPI, запропонований автором в 1963 році. Додавання до шкал EPI шкали психотизму призвело до появи опитувальника PEN в 1968 р., адаптований варіант якого тут наводиться.

Опитувальник вимірює такі психічні властивості, як нейропсихічна лабільність, екстраверсія і психотизм. Можна діагностувати наявність таких рис особистості, як емоційно-вольова стабільність і віднесення темпераментів до класичних типів: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Опитувальник показує зв'язок між цими чотирма типами темпераментів і результатами факторно-аналітичного опису особистості.

Опитувальник містить 101 питання, на які досліджувані повинні відповісти «так», або «ні» (у бланку для відповідей поставити відповідно знаки «+» або «-»)

Час відповідей не обмежується, хоча не рекомендується затягувати процедуру обстеження.

Перед обстеженням досліджуваному видається бланк для відповідей і зачитується інструкція.

Опитування можна проводити як індивідуально, так і в групі. Інструкція: "Вам будуть запропоновані твердження, що стосуються Вашого характеру і здоров'я. Якщо Ви згодні з твердженням, поряд з його номером поставте «+»(«так»), якщо ні - знак «-»(«ні»), довго не замислюйтесь, тут правильних і неправильних відповідей немає."

ТЕКСТ ОПИТУВАЛЬНИКА

1. У Вас багато різних хобі.
2. Ви обмірковуєте попередньо те, що збираєтеся робити.
3. У Вас часто бувають спади і підйоми настрою.
4. Ви претендували коли-небудь на похвалу за те, що насправді зробив інший чоловік.
5. Ви балакуча людина.
6. Вас турбувало б те, що Ви залізли в борги.
7. Вам доводилося відчувати себе нещасною людиною без особливих на те причин.
8. Вам траплялося коли-небудь поскупитися, щоб отримати більше того, що Вам належало.
9. Ви ретельно замикаєте двері на ніч.
10. Ви вважаєте себе життєрадісною людиною.
11. Побачивши, як страждає дитина, тварина Ви б сильно засмутилися.
12. Ви часто переживаєте через те, що зробили або сказали щось, чого не було б робити і говорити.
13. Ви завжди виконуєте свої обіцянки, навіть якщо особисто Вам це дуже незручно.
14. Ви отримали б задоволення, стрибаючи з парашутом.
15. Чи здатні Ви дати волю почуттям і щосили повеселитися в галасливій компанії.
16. Ви дратівливі.
17. Ви коли-небудь звинувачували когось в тому, в чому насправді були винні Ви самі.
18. Вам подобається знайомитися з новими людьми.
19. Ви вірите на користь страхування.
20. Чи легко Вас образити.
21. Чи всі Ваші звички хороші і бажані.
22. Ви намагаєтеся бути в тіні, перебуваючи в суспільстві.
23. Стали б Ви приймати засоби, які можуть привести Вас в незвичайний або небезпечний стан (алкоголь, наркотики).
24. Ви часто відчуваєте такий стан, коли все набридло.
25. Вам траплялося брати річ, що належить іншій особі, будь-то це навіть така дрібниця, як шпилька або ґудзик.
26. Вам подобається часто ходити до кого-небудь в гості і бувати в суспільстві.
27. Вам приносить задоволення ображати тих, кого Ви любите.
28. Вас часто турбує відчуття провини.
29. Вам доводилося говорити про те, в чому Ви погано розбираєтеся.
30. Ви зазвичай віддаєте перевагу книжкам, ніж зустрічам з людьми.
31. У Вас є явні вороги.
32. Ви назвали б себе нервовою людиною.
33. Ви завжди вибачаєтеся, коли нагрубити іншому.
34. У Вас багато друзів.
35. Вам подобається влаштовувати розіграші і жарти, які іноді можуть дійсно заподіяти людям біль.
36. Ви неспокійна людина.
37. У дитинстві Ви завжди покірно і негайно виконували те, що Вам наказували.
38. Ви вважаєте себе безтурботною людиною.
39. Чи багато для Вас значать гарні манери і охайність.
40. Хвилюєтеся Ви з приводу будь-яких жахливих подій, які могли б трапитися, але не трапилися.
41. Вам траплялося зламати або втратити чужу річ.
42. Ви зазвичай першими проявляєте ініціативу при знайомстві.
43. Чи можете Ви легко зрозуміти стан людини, якщо він ділиться з Вами турботами.
44. У Вас часто нерви бувають натягнуті до межі.
45. Чи кинете Ви непотрібний папірець на підлогу, якщо під рукою немає кошика.
46. Ви більше мовчите, перебуваючи в товаристві інших людей.
47. Чи вважаєте Ви, що шлюб старомодний і його слід скасувати.
48. Ви іноді відчуваєте жалість до себе.
49. Ви іноді багато вихваляєтесь.
50. Ви легко можете внести пожвавлення в досить нудну компанію.
51. Чи дратують Вас обережні водії.

52. Ви турбуєтесь про своє здоров'я.
53. Ви говорили коли-небудь погано про іншу людину.
54. Ви любите переказувати жарти і анекдоти своїм друзям.
55. Для Вас більшість харчових продуктів однакові на смак.
56. Чи буває у Вас іноді поганий настрій.
57. Ви грубили коли-небудь своїх батьків у дитинстві.
58. Вам подобається спілкуватися з людьми.
59. Ви переживаєте, якщо дізнаєтеся, що допустили помилки у своїй роботі.
60. Ви страждаєте від безсоння.
61. Ви завжди миєте руки перед їжею.
62. Ви з тих людей, які не лізуть за словом в кишеню.
63. Ви віддаєте перевагу приходити на зустріч трохи раніше призначеного терміну.
64. Ви відчуваєте себе апатичним, втомленим без будь-якої причини.
65. Ви коли-небудь махлювали в грі.
66. Вам подобається робота, що вимагає швидких дій.
67. Ваша мати - хороша людина (була гарною людиною).
68. Чи часто Вам здається, що життя жахливо нудне.
69. Ви коли-небудь скористалися помилкою іншої людини у своїх цілях.
70. Ви часто берете на себе більше, ніж дозволяє час.
71. Чи є люди, які намагаються уникати Вас.
72. Вас дуже турбує Ваша зовнішність.
73. Ви завжди ввічливі, навіть з неприємними людьми.
74. Чи вважаєте Ви, що люди затрачають занадто багато часу, щоб забезпечувати своє майбутнє, відкладаючи заощадження, страхуючи себе і своє життя.
75. Виникло у Вас коли-небудь бажання померти.
76. Ви спробували б уникнути сплати податку з додаткового заробітку, якби були впевнені, що Вас ніколи не зможуть викрити в цьому.
77. Ви можете внести пожвавлення в компанію.
78. Ви намагаєтеся не грубити людям.
79. Ви довго переживаєте після того, якщо сталося конфузія.
80. Ви коли-небудь наполягали на тому, щоб було по-вашому.
81. Ви часто приїжджаєте на вокзал в останню хвилину перед відходом поїзда.
82. Ви коли-небудь навмисно говорили щось неприємне або образливе для людини.
83. Вас турбували Ваші нерви.
84. Вам неприємно перебувати серед людей, які жартують над товаришами.
85. Ви легко втрачаєте друзів зі своєї вини.
86. Ви часто відчуваєте почуття самотності.
87. Чи завжди Ваші слова збігаються з ділом.
88. Чи подобається Вам іноді дражнити тварин.
89. Ви легко ображаєтеся на зауваження, що стосуються особисто вас і Вашої роботи.
90. Життя без будь-якої небезпеки здалася б Вам дуже нудним.
91. Ви коли-небудь спізнювалися на побачення або на роботу.
92. Вам подобається суєта і пожвавлення навколо Вас.
93. Ви хочете, щоб люди боялися Вас.
94. Чи вірно, що Ви іноді сповнені енергії і все горить в руках, а іноді зовсім мляві.
95. Ви іноді відкладаєте на завтра те, що повинні зробити сьогодні.
96. Чи вважають Вас живою і веселою людиною.
97. Чи часто Вам кажуть неправду.
98. Ви дуже чутливі до деяких явищ, подій, речей.
99. Ви завжди готові визнавати свої помилки.
100. Вам коли-небудь шкода тварину, яка потрапила в капкан.
101. Чи важко Вам заповнювати анкету.

При обробці опитувальника підраховується кількість співпадінь з «ключем».

КЛЮЧ

1. Шкала психотизму: відповіді «ні» («-») номер 2, 6, 9, 11, 19, 39, 43, 59, 63, 67, 78, 100; відповіді «так» («+») номер 14, 23, 27, 31, 35, 47, 51, 55, 71, 85, 88, 93, 97.

2. Шкала екстраверсії - інтроверсії: відповіді «ні» («-») номер 22, 30, 46, 84; відповіді «так» («+») номер 1, 5, 10, 15, 18, 26, 34, 38, 42, 50, 54, 58, 62, 66, 70, 74, 77, 81, 90, 92, 96.

3. Шкала нейротизму: відповіді «так» («+») номер 3, 7, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40, 44, 48, 52, 56, 60, 64, 68, 72, 75, 79, 83, 86, 89, 94, 98.

4. Шкала щирості: відповіді «ні» («-») номер 4, 8, 17, 25, 29, 41, 45, 49, 53, 57, 65, 69, 76, 80, 82, 91, 95; відповіді «так» («+») номер 13, 21, 33, 37, 61, 73, 87, 99.

Методика містить 4 шкали: екстраверсія - інтроверсія, нейротизм, психотизм і специфічна шкала, призначена для оцінки щирості досліджуваного. Перераховані шкали вимірюють такі особливості. Екстраверсія проявляється в товариському, активному, оптимістичному, самовпевненому і імпульсивній поведінці. Для інтровертів характерна поведінка нетовариська, пасивна, спокійне, вдумливе, розважливе. Людині з високим нейротизмом властиві надчутливі реакції, напруженість, тривожність, незадоволеність собою і навколишнім світом,

ригідність. Індивід з низьким рівнем нейротизму спокійний, безтурботний, невимушений у спілкуванні, надійний. Шкала психотизму говорить про схильність до асоціальної поведінки, химерності, неадекватності емоційних реакцій, високої конфліктності осіб, які мають високі оцінки за даною шкалою.

Високі оцінки за шкалою екстраверсія - інтроверсія відповідають екстравертованому типу, низькі - інтровертованому. Середній показник - 7-15 балів.

Високі показники за шкалою нейротизму говорять про високу психічну нестійкість. Середні показники - 8-16.

Високі оцінки за шкалою психотизму показують високу конфліктність. Середні значення - 5-12.

Якщо за шкалою щирості кількість балів перевищує 10, то результати обстеження вважаються недостовірними і досліджуваному слід відповідати на питання більш відверто.

Результати використання даної методики в обстеженні з метою профвідбору на різні спеціальності у сферу обслуговування і торгівлі показали, що обстежуваним, які мають оцінки за шкалою психотизму вище 10 не рекомендується працювати в перерахованих областях народного господарства і за спеціальностями типу «людина - людина».

Можливо індивідуальне використання і в групі.

Психотизм, виділений під впливом робіт Кречмера як особливий параметр особистості вже в ранніх роботах Айзенка, був згодом введений ним як третій фактор в описану вище модель (Коло Айзенка) особистості. Він ортогональний першим двом (його можна представити як перпендикуляр до точки перетину факторів екстраверсії - інтроверсії і нестабільності - стабільності); таким чином, модель стає вже не площиною, а об'ємною, «коло переходить в кулю».

Додавання шкали психотизму до шкал EPI призвело до появи нового запитальника PEN (1968 р), також призначеного для широкого дослідження норми і патології, так як Айзенк властивість «психотизму» не вважає дискретним і що належить тільки патології, але розглядає і його як безперервне (в континуумі норма - психотизм), вважаючи, що дослідження його може бути корисним при вивченні груп з делінквентною поведінкою злочинців, а також інших проблем, прикордонних між нормою і патологією. Цей останній варіант запитальника Айзенка не отримав у нас поширення, в той час як EPI використовується досить широко, особливо при дослідженні пристосування людини до різних умов діяльності в екстремальних ситуаціях, в спорті і т.п., хоча слід сказати, що адаптація обох форм (A і B) запитальника EPI не завершена і вимагає подальшої роботи.

Модель особистості за Кессельбауму, Купу і Слетера

Якщо прийняти, що фактор слабкість его - сила его на цій схемі близький фактору нестабільності - стабільності, можна побачити в ній дзеркальне відображення моделі Айзенка, де в термінах типів темпераменту верхній лівий квадрат буде відповідати «холерику», верхній правий - «меланхолікові», нижній лівий - «сангвініку», а нижній правий - «флегматику».